

Мізіна Олена Вікторівна,
доцент, к.е.н., доцент кафедри
менеджменту і державного управління,
Донецький національний технічний університет,
м. Покровськ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Процеси формування та використання майна суб'єктів господарювання є важливими характеристиками їх розвитку, успішності їх діяльності та складовою частиною механізму пошуку напрямів підвищення ефективності їх функціонування в умовах ринку. Оцінка ступеня використання майна підприємства є важливою не лише для його керівництва, але й для потенційних інвесторів, кредитних установ та інших контрагентів, що сприяють його розвитку. Кожен з них для такої оцінки зазвичай використовує свою систему показників, тому актуальним залишається завдання побудови такого інтегрального показника, використання якого відповідало би інтересам значного кола користувачів.

Питанням оцінки використання майна присвячено ряд наукових досліджень. Формування системи показників оцінки та методів їх зведення до єдиного інтегрального показника розглянуто в роботах О. Л. Хотомлянського, П.А. Знахуренко [1], О. Остафіль, М. Рубахи [2], В. Б. Кочкодана, І. Т. Зварича, І. С. Благуна [3] та інших. Але, незважаючи на значні напрацювання у цій сфері, процес інтегральної оцінки використання майна промислового підприємства потребує проведення подальших досліджень.

Основними етапами такої оцінки зазвичай є:

1. Формування системи одиничних показників.
2. Оцінка одиничних показників діяльності підприємства.
3. Синтез одиничних оцінок для отримання комплексної оцінки діяльності.

Інструментарій такої оцінки передбачає: ранжирування показників і коефіцієнтів; розрахунок інтегрального показника для оцінки об'єкта дослідження; порівняння розрахункових показників з еталонними величинами.

Формування ранжируваного ряду показників дає можливість вирішувати ряд завдань, а саме: відстежувати ситуації щодо окремих показників; ідентифікувати «слабкі» місця підприємства; формувати можливі напрями впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства для реалізації його економічного потенціалу.

На даний час більшість методик оцінки використання майна підприємства базується на показниках, які використовуються при дослідженні його фінансового стану [1, 3]. Але проведений аналіз теоретичних джерел показує, що обмеження лише колом названих показників не є досить обґрунтованим. Так, наприклад, близькою за змістом є оцінка підприємства, яка проводиться банками для визначення його кредитоспроможності. Оцінка кредитоспроможності по суті є результатом економічної діяльності суб'єкта господарювання та враховує, наскільки ефективно воно керує власними фінансовими ресурсами.

Згідно існуючих підходів можливість отримання кредиту підприємством обумовлена дотриманням ряду умов, серед яких розглядається наявність, обсяг та якість забезпечення. При цьому якісно банки оцінюють можливість надання кредиту за допомогою вивчення кредитної історії та оцінки показників, що характеризують діяльність підприємства на ринку і його співпрацю з контрагентами (термін функціонування підприємства за поточним профілем діяльності, джерела погашення кредиту, залежність від постачальників та покупців); аналізу показників, що визначають якість управління (ринкову позицію позичальника, ефективність управління, прибутковість діяльності, достовірність і своєчасність надання інформації та фінансової звітності). Саме тому в інтегральній оцінці необхідно враховувати групу показників, які отримуються на підставі якісної оцінки підприємства, такі як: період функціонування, наявність бізнес-плану, прибуткова діяльність, сплата

відсотків та інші. Наявність бізнес плану пропонуємо оцінювати за трибальною шкалою – від 0 до 2, де 0 – повна відсутність бізнес-плану, 1 – підприємство має якісь програми, але потрібні доробки, 2 – підприємство має чіткий план подальшого розвитку. Аналогічно за трибальною шкалою від 0 до 2 оцінюється й погашення підприємством позичок та сплату відсотків та інші якісні показники. За граничне (бажане) значення показників у цій групі пропонується приймати верхню межу їх значення, тобто 2.

Оцінка кредитоспроможності зазвичай здійснюється банками за бальною шкалою. У порівнянні з бальною оцінкою, зведення показників до зіставного вигляду шляхом їх нормування, на думку ряду дослідників, є більш обґрунтованим. Підсумкова оцінка повинна визначатися за кожною групою показників (оцінка позичальника, показники фінансової стійкості і т.д) з урахуванням ваги одиничних нормованих показників, а далі враховувати вже вагомість аналітичних груп в інтегральній оцінці. Важливим моментом застосування такого підходу є включення до інтегральної оцінки показників, щодо яких встановлено їх нормативні або бажані значення.

Для обґрунтування діапазонів зміни інтегрального показника можна використовувати шкалу Харрінгтона, що базується на припущенні про нерівномірний закон розподілу критерію і формуванні діапазонів його зміни таким чином, щоб імовірність попадання критерію в кожен з них була однаковою.

Література

1. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.

2. Остафіль О., Рубаха М. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку / О. Остафіль, М. Рубаха // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 387–396.

3. Кочкодан В.Б. Комплексна оцінка характеристик капіталу підприємства / І.С. Благун, І.Т. Зварич, В.Б. Кочкодан // Моделювання регіональної економіки. Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2008. – № 1(11). – С. 3–17.